

Spinalonga

Spinalonga is een eiland dat voor de baai van Elounda, Kreta ligt. Het eiland is vooral bekend vanwege de leprakolonie die er gevestigd is geweest. De naam Spinalonga komt uit het Italiaans. Spina staat voor 'den' en longa voor 'lang'. Spinalonga betekent derhalve 'lange den'. Het eiland werd vernoemd naar een gelijknamig eiland in Venetië. De oorspronkelijke Griekse naam van het eiland is overigens Stin Elounda. Dit werd door de Italianen verbasterd tot Spinalonga.

Toen in het jaar 824 Kreta bezet werd door de Arabieren, vormde Spinalonga een toevluchtsoord voor Christenen. Vanaf het jaar 1204 hadden de Venetianen de macht op het eiland. Om de haven van Elounda te beschermen tegen de Turken (Ottomanen) bouwden zij er in het jaar 1538 een fort. Kreta werd in het jaar 1669 veroverd door de Turken, maar Spinalonga bleef Venetiaans tot het jaar 1715. Daarna werd het eiland door de Turken bezet. Zij stichtten er een dorp dat tot 1898 bewoond werd door ongeveer duizend Turken. Ook was er een gevangenenkamp gevestigd waar mensen vastzaten die zich hadden verzet tegen de Turkse bezetting.

In 1903 werd een Franse marinebasis gesticht op het eiland. De regering van Kreta had besloten dat alle Turken moesten vertrekken uit Kreta. Doordat de Fransen de Turken op Spinalonga beschermden, zochten veel Turken hun toevlucht op het eilandje. Daarop besloot de regering van Kreta dat alle Kretenzers met lepra moesten worden verbannen naar Spinalonga. Uit angst om ook besmet te raken met de ziekte, besloten de Turken het eiland te verlaten. Zo ontstond een leprakolonie op Spinalonga.

De mensen werden hier ondergebracht in de gebouwen die gebouwd waren door de Venetianen en de Turken. Deze huizen waren van grote ouderdom. Omdat geen mens op het eiland wilde komen uit angst voor besmetting en de leprozen zelf niet in staat waren om de huizen te onderhouden moesten zij in zeer slechte omstandigheden hebben geleefd. Mensen die het verblijf op het eiland overleefd hebben, hebben verklaard dat het op het eilandje verschrikkelijk was. De meeste gebouwen die nu op het eiland staan, werden in 1950 gebouwd door de Griekse regering. Dit om de ellende op het eiland te verdoezelen. Uit de periode dat de kolonie bestond is weinig documentatie overgebleven. Hoeveel mensen er de dood hebben gevonden is bijvoorbeeld onbekend. Wel is bekend dat de mensen een vergoeding ontvingen van de overheid. Deze vergoeding was driemaal zo hoog als het gemiddelde salaris dat arbeiders op Kreta verdienen. Echter deze bijstand was ook zeer noodzakelijk, door hun handicap was het niet mogelijk normale huishoudelijke taken en bijvoorbeeld de was te verrichten. De medische staf op het eiland voerde dergelijke taken niet uit dus moest er hulp van buitenaf worden aangetrokken. Deze waren destijds nog bang voor besmetting en vroegen dus exorbitant hoge bedragen voor hun werkzaamheden zodat de melaatsen nauwelijks nog voldoende overhielden om in andere levensbehoeften als bijvoorbeeld eten te voldoen. Bovendien moesten ook deze levensmiddelen naar het eiland worden gebracht, wederom uit angst werden voor het vervoer zeer hoge prijzen gevraagd voor de (vaak nog bedorven) levensmiddelen. Achteraf is tevens gebleken dat veel van deze transporten in handen waren van ambtenaren die op deze wijze hun loon trachtte aan te vullen.

In beginsel konden de leprozen op geen enkele andere manier worden geholpen dan door middel van morfine en zo nodig amputatie van lichaamsdelen.

In 1946 was dapsone het eerste medicijn waarmee lepra succesvol kon worden bestreden.

Omstreeks 1950 kwam dit medicijn beschikbaar voor de bewoners van Spinalonga, waardoor veel mensen genazen en terug konden keren naar Kreta. De leprakolonie op het eiland bestond tot 1957.

Tot in 1938 leraar Remundakis tot president van het eiland werd benoemd heerste er een redelijke chaos. Onder hem werd een bestuur gevormd dat bestond uit enkele melaatsen en een arts. Een ordedienst werd aangesteld in de strijd tegen criminaliteit, een ziekenhuis werd gebouwd en er werden nieuwe graven gemaakt voor leprozen die zelf geen eigen graf konden kopen. Tegelijkertijd kreeg de lokale bevolking meer informatie over lepra en veranderde hun houding. Uiteindelijk werd het zelfs voor familieleden mogelijk dat zij hun

familieleden bezochten onder voorwaarde dat zij voorafgaand en na afloop van het bezoek gedesinfecteerd zouden worden. Spinalonga en vooral de bewoners kwamen hierdoor uit het isolement alhoewel dit niet lang duurde. In 1941 werd Kreta door de Duitse troepen bezet en werd Spinalonga wederom verboden gebied in verband met vermeend besmettingsgevaar.

Hoe het Duitse regime precies met de leprozen om is gegaan, is niet geheel duidelijk. Er wordt gesteld dat zij uit angst voor besmettingsgevaar geen enkele militair in de buurt lieten komen. Toch zijn er ook berichten dat Duitse artsen die gelegerd waren in dit gebied, hebben getracht de leprozen te bereiken. In 1941 werd Kreta getroffen door een winter vol honger. Hierdoor ontstonden ook op Spinalonga grote tekorten aan voedsel en medicijnen. Dit leidde er uiteindelijk toe dat 4 leprozen zwemmend hebben getracht het eiland te verlaten. Eenmaal aangekomen op het strand werden zij doodgeschoten. Schijnbaar heeft de actie van deze 4 mannen wel enige invloed gehad, hierna werden regelmatig pakketten levensmiddelen en medicijnen naar het eiland gebracht.

Na de 2e wereldoorlog kwam er voor Spinalonga weer een periode waarin de organisatie moest worden opgebouwd. De sociale bijstand werd hervat en Spinalonga was een van de eerste plaatsen waar licht in de huizen kon worden aangelegd met behulp van een generator. In deze periode van wederopbouw werd ook het eerste medicijn uitgevonden waarmee lepra kon worden genezen en ontstond de acceptatie dat lepra een te genezen ziekte was.

In 1955 gaf de Griekse overheid definitief aan dat lepra geen besmettelijke of ongeneeslijke ziekte was. Vanaf die tijd konden de bewoners terugkeren naar het vaste land, uiteindelijk werd de leprakolonie in 1957 opgeheven. Tijdens een bezoek aan het eiland kunt u zien waar de leprozen zogenaamd waren gehuisvest, het zogenaamde ziekenhuis dat in de kolonie aanwezig was, de kerk die door de leprozen werd gebouwd en de graven. Enkele huizen waar de leprozen woonden zijn voor een deel met geld van de Europese unie gerenoveerd.

Over het eiland schreef lokale beroemdheid Victor Zorbas het interessante boekje 'Het eiland der verdoemden'. Het boek is in het Nederlands vertaald en ter plekke te koop. Tevens is het boek te bestellen op de website van Victor Zorbas.

Haarlem

Haarlem stichtte na 1350 een 'leprozerie', een opvanghuis voor melaatse burgers. Het was niet de eerste Haarlemse leprozerie. Rond ca. 1250 was de stad al begonnen melaatsen af te zonderen, hoewel de ziekte niet erg besmettelijk was.

Ook andere steden stichtten leprozerieën buiten de muren, hiertoe aangemoedigd door de Kerk, die melaatsen als 'onrein' beschouwde. In de zeventiende eeuw verdween lepra uit onze gewesten.

De Haarlemse leprozerie kende twee groepen bewoners: gegoede melaatsen die zich een dienstbode konden permitteren, en de rest. De eerste groep woonde apart, de tweede in een zaal.

De bewoners van de leprooszaal vormden een hechte gemeenschap. Samen aten en baden ze, samen werkten ze op het land. Mannen en vrouwen sliepen gescheiden.

In 1653, toen lepra nauwelijks nog voorkwam, fuseerde het Leproos- en Dolhuys met het stedelijke Pesthuys. Deze ruimte werd bestemd voor pestlijders, maar is waarschijnlijk weinig gebruikt, want Haarlem bleef voor epidemieën gespaard.

